

NAZAR ESHONQULNING "URUSH ODAMLARI" QISSASIDA RAMZIY-MAJOZIY TASVIR TALQINLARI

Sunnatova Dilfuza Sherzod qizi

TAFU O‘T 4-kurs talabasi

sunnatovadilfuza86@gmail.com

+998933503119

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘zbek adabiyotining mustaqillik davri namoyandalaridan biri — Nazar Eshonqulning “Urush odamlari” qissasida ramziy-majoziy tasvirning badiiy talqini tahlil etiladi. Asarda urushning inson ruhiyatiga ko‘rsatgan ta’siri, urushdan keyingi jamiyatdagi ma’naviy jarohatlar ramziy timsollar orqali ifodalangani yoritiladi. Muallif real voqealikdan ko‘ra, inson xotirasi, tushlari va vahimalari orqali urushning abadiy izini ko‘rsatadi. Shuningdek, qissadagi obrazlar tizimi, urush va tinchlik, hayot va o‘lim, xotira va unutish kabi qarama-qarshi ma’nolarning ramziy majoziy ifodasi o‘rganiladi. Maqolada yozuvchi uslubining psixologik chuqurligi, modernistik tasvir vositalari va falsafiy mazmun qatlamlari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Nazar Eshonqul, “Urush odamlari”, ramz, majoz, urush, ruhiyat, xotira, zamonaviy adabiyot, timsol.

Annotation: This article analyzes the artistic interpretation of a symbolic — figurative image in the story of one of the manifestations of the independence period of Uzbek literature-Nazar Eshonkul “people of War”. The work highlights the impact of war on the human psyche, the way spiritual trauma in post-war society is expressed through symbolic representations. The author shows the eternal trace of war through human memory, dreams and panics, rather than real reality. The narrative also explores the system of images, the symbolic figurative expression of opposing meanings such as war and peace, life and death, memory and forgetting. The article analyzes the psychological depth of the writer's style, the tools of the modernist image and the layers of philosophical content.

Keywords: Nazar Eshonqul," people of War", symbol, metaphor, war, psyche, memory, modern literature, emblem.

Аннотация: В данной статье анализируется художественная интерпретация символика — образного образа одного из деятелей узбекской литературы периода независимости-Назара Эшонкула в Повести “люди войны”. Работа освещает влияние войны на психику человека, духовные раны в послевоенном обществе, выраженные через символические символы. Автор показывает вечный след войны через человеческую память, сны и панику, а не реальную историю. Также исследуется система образов в рассказе, символическое образное выражение противоположных значений, таких как война и мир, жизнь и смерть, память и забвение. В статье анализируется психологическая глубина стиля писателя, модернистские средства изображения и слои философского содержания.

Ключевые слова: Назар Эшонкул, “люди войны”, символ, метафора, война, психика, память, современная литература, эмблема.

XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab o‘zbek adabiyotida inson ruhiyatiga chuqur kirib boruvchi, ichki kechinmalarni badiiy tahlil markaziga aylantiruvchi yo‘nalish kuchayganini kuzatamiz. Ayniqsa, mustaqillik davrida bu jarayon yangi bosqichga ko‘tarildi. Realistik tasvir bilan chegaralanib qolmay, insonning ichki olami, ruhiy parokandalik, tarixiy xotira va jamiyat xotirasi masalalariga e’tibor kuchaydi. Shu davr adabiyotida ramz va majoz badiiy ifoda vositasiga emas, balki g‘oya va falsafiy mazmun tashuvchi asosiy strukturaga aylandi. Nazar Eshonqul ijodi ana shunday badiiy tafakkurning yorqin namunasi. Nazar Eshonqul o‘z asarlarida inson taqdirini ijtimoiy-siyosiy voqealar fonida emas, balki ruhiy inqiroz va ma’naviy iztirob orqali ochadi. Uning “Urush odamlari” qissasi o‘zbek adabiyotida urush mavzusini yangicha badiiy va falsafiy talqinda yoritgan asarlardan biridir. Bu qissada urush manzaralari an’anaviy tarzda tasvirlanmaydi; aksincha, urush inson xotirasida, ongida, ruhida yashayotgan jarohat sifatida ko‘rsatiladi. Yozuvchi uchun urush – bu o‘tgan voqea emas, balki insonning ichki dunyosida davom etayotgan abadiy fojia. Shu bois, qissa voqealari ko‘proq tushlar, xotiralar, ramzlar va timsollar orqali bayon qilinadi. “Urush odamlari” asarida yozuvchi

ramzlardan vosita sifatida emas, balki mazmun yaratuvchi unsur sifatida foydalanadi. Urush — insoniyat vijdonini vayron qiluvchi kuchning ramzi sifatida, odamlarning sukuti, qo‘rquvi, xotirasi esa urushdan keyingi jamiyatdagi ruhiy halokatni ifodalaydi. Bu jihatdan Nazar Eshonqulning asari nafaqat ijtimoiy yoki tarixiy asar, balki falsafiy-psixologik metafora sifatida ham talqin etiladi. Yozuvchi har bir obraz orqali insonning ma’naviy holatini, o‘tmish bilan kelajak orasidagi ziddiyatni ochib beradi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, hozirgi global mojarolar, zo‘ravonlik va axborot bosimi davrida urush faqat jismoniy jang emas, balki inson ruhiyatida kechayotgan urush shaklida davom etmoqda. Shu nuqtai nazardan Nazar Eshonqulning “Urush odamlari” qissasi bugungi o‘quvchi uchun ham dolzarb — u urushning insoniyatga qoldirgan izini ramziy va majoziy timsollar orqali anglashga chorlaydi. Asar orqali yozuvchi “urush” so‘zining o‘zida yashiringan chuqur falsafani ochadi: bu insonning o‘zini anglash, xotirasi bilan kurashi, unutilgan haqiqatni izlash yo‘lidagi ruhiy sinovdir.

“Urush odamlari” qissasidagi ramziy-majoziy tasvirlarning mohiyatini, ularning badiiy-falsafiy yukini ochib berish, yozuvchi mahoratini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, ramzlarning qanday semantik qatlamlarga ega ekani, ularning qahramon ruhiyati va asar g‘oyasi bilan qanday bog‘liqligi ham o‘rganiladi. Tadqiqot jarayonida asarda ishlatilgan ramz va majozlar — urush, suv, sukut, xotira, tush kabi obrazlar tahlil qilinadi. Bu ramzlar orqali muallif nafaqat urush dahshatini, balki odamzodning insonlik mohiyatini yo‘qotish jarayonini ham badiiy shaklda ifodalaydi.

Shunday qilib, “Urush odamlari” qissasi o‘zbek modern adabiyotining ramziy-majoziy tasvir vositalarini yuksak darajada qo‘llagan asarlardan biri sifatida e’tirof etiladi. Nazar Eshonqul ijodi zamonaviy adabiyotda ruhiy realizm, falsafiy mushohada va ramziy obrazlar uyg‘unligini birlashtirgan maktabning shakllanishiga xizmat qilmoqda. Mazkur maqolada shu jihatlar asosida yozuvchining ramz va majoz tizimi tahlil qilinadi.

Nazar Eshonqul mustaqillik davri o‘zbek adabiyotining eng o‘ziga xos ovozigaga ega yozuvchilaridan biridir. Uning ijodi, ayniqsa, “*Urush odamlari*”, “*Qora kitob*”, “*Tun panjaralari*”, “*Go‘ro‘g‘li zamonida*” kabi asarlari badiiy tafakkurning yangi bosqichini

ifodalaydi. Bu asarlarda yozuvchi voqeani realistik shaklda emas, balki ramziy, majoziy, ichki-psixologik yo'sinda ifodalaydi.

Nazar Eshonqulning "Urush odamlari" qissasida ramz — bu voqelikni yashiruvchi emas, balki uni ochuvchi, chuqurroq ma'noga yo'naltiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Yozuvchi urushni tashqi voqea sifatida emas, balki inson ruhining metaforasi sifatida talqin etadi. Uning qahramonlari hayot bilan, o'z xotirasi bilan, o'z vijdoni bilan kurashadi. Shuning uchun ham bu qissa "urush" haqida emas, urush odamlarida davom etayotgan urush haqida yozilgan asardir.

Qissa voqealari to'rt muchasi sog' bo'lgan Normat polvonning urushdan uyiga nogiron bo'lib qaytishi bilan boshlanadi. Asardagi barcha voqealar boshlanishiga, odamlarning ruhiyati o'zgarishiga sababchi hodisa urushdir. Urush o'zi bilan odamlar boshiga og'ir kulfatlar, so'ngsiz jarohatlar, tuganmas iztiroblarni olib keladi. Asar voqealari ayni qish tasviri bilan boshlanadi va bunda ham ramziylik unsurlari namoyon bo'ladi. Tersotalik Normat polvonning urushdan qaytishi munosabati bilan uyida kichik ziyofat beriladi, bu ziyofatga yosh-u qari - barcha keladi. Qishloq ahlining urush boshiga solgan kulfatlarni qay darajada aks etganini shu joyda yaqqol ko'ramiz: "Bolalarning kurash tushishida ham, yosh-qarining gurunglarida ham, hammasida g'am-alamga to'lgan qalblarning o'zlarini bir zum, aqalli bir nafas xursand qilishga urinishar, gaplari kulgili bo'lmasa ham kulishardi. Yana o'sha tashvishli, yolg'iz va horg'in hayotlari boshlanishidan cho'chigandek ko'rinishardi".¹ Demak, odamlar yolg'iz va horg'in hayotlaridan biroz bo'lsa ham uzoqlashishni, oldingi damlardek tinch va osuda hayotni tuyishni istaydilar. Shu sababli yozuvchi asar qahramonlari ruhiyatini tabiat tasviriga hamohang tarzda tasvirlaydi: "Bu yerlarga qish noyabr adog'ida yuz ko'rsatdi. Mart oxirigacha tog'da yagona hukmdor bo'lib olib, xohlagan o'ynini o'ynay boshlaydi".² Normat tabiat, ob-havo qanday bo'lishidan qat'i nazar barcha qalbidagi urush slogan dahshatlarni unutish uchun oti Qorato'sh bilan uzun kun tog'-tosh kezadi. Chunki u oilasi,

¹ N.Eshonqul. Yalpiz hidi. Qissa va hikoyalar. – T., "Sharq", 2008, - B.12.

² N.Eshonqul. Yalpiz hidi. Qissa va hikoyalar. – T., "Sharq", 2008, - B.17.

ona yurti bag‘riga sog‘-salomat qaytganidan shod edi. Ayoli Anziratning sovuq kutib olishi ham dastlab unga bilinmaydi, farzandlari bag‘rida, issiq uyida ekanligidan quvonadi.

Adib hayot va o‘lim tasvirlari orqali ham ramziy-majoziylikni ko‘rsatishga harakat qiladi. Urushdan hayot uchun, yashash uchun qancha o‘limga chap berib kelgan Normatning ayoli xiyonati qarshisida o‘lim uning uchun hech narsa emasligini ko‘ramiz.

Demak, or-nomus kuchi o‘limdan ham ustun ekanligi qahramonlar tushgan vaziyatdanamoyon bo‘ladi. Umuman, yozuvchi realistik tasvir qatlariga fojia va ramziylikni mahurat bilan singdirib yuborgan. Yozuvchi asar voqealarini tasvirlashda, qahramonlar ruhiyatini chizishda majoziy talqin usulidan keng foydalangan.

Urush — halokat va insoniylikdan uzoqlashuv ramzi

Qissada “urush” so‘zi faqat tarixiy hodisani bildiruvchi atama emas. Bu so‘z butun matn bo‘ylab vayronagarchilik, yo‘qotish, ma’nosizlik, ruhiy o‘lim ramzi sifatida takrorlanadi. Urush tasvirlanmaydi — u sezdiriladi, u qahramonlarning sukunatida, nigohida, xotirasida yashaydi. Muallif bir joyda shunday yozadi: *“Ular urushdan qaytgan edilar, ammo urush ularni qo‘yib yubormagan edi. Urush ularning ko‘zida, yuragida, uylarida edi.”* Bu jumla qissaning butun ma’no mag‘zini ochadi. Urush — insonni o‘ldiruvchi qurol emas, insoniyatning o‘z ichidagi halokatli kuchdir. Yozuvchi shu orqali insoniyatni urushsiz hayotga da’vat etmaydi, balki urushning inson ongidagi izlarini bartaraf etishning iloji yo‘qligini ko‘rsatadi. Bu esa asarni falsafiy ramz darajasiga ko‘taradi. Urush bu yerda “tashqi dushman” emas, balki ichki jindir. U insonning tinchini buzadi, xotirasini qamrab oladi, yangi avlodni ham o‘z girdobiga tortadi. Shu bois, Nazar Eshonqulning urushi — jismoniy emas, metafizik urushdir.

Asardagi urush hodisasi o‘zida asosiy ramziy-majoziylik tashiydi. Haqiqatda yuz bergan urush barcha fojialarning boshlanishiga bosh sababchi bo‘lgan. Urush odamlarning metin irodasini, insoniyligini, bardoshini sinagan. Chunki ko‘pchilik urush tufayli o‘z insoniyligini yo‘qotgan: o‘g‘rilik qilgan, o‘z jufti haloliga xiyonatlar yoki majruh bo‘lib qaytganida yaxshi munosabatda bo‘lmaslik (Yangiboyning aravachada urushdan

qaytganligi uchun xotini uni nogironlar uyiga olib borib tashlaydi), ochlik, yetim qolish azoblari.

Asarda urush insoniyatga hech qachon yaxshilik olib kelmasligini adib ahil-totuv yashayotgan qo'ng'irotlar va ular hayotiga urush kirib kelishi bilan hamma narsasi vayron bo'lgan, bir-biriga dushman, yov bo'lgan xalqning ayrilib ketishini mohirona tarzda tasvirlaydi. "Qo'ng'irotlar urushning qonli girdobida hamon yashab kelishar, urush ularni sekin-asta yer yuzidan supurib tashlardi"³

"Urush – Yer yuzidagi hamma ezgu narsani quritadi, hammalaring johil va adashgan urush odamlariga aylanib qolasizlar",– deya qo'ng'irotlar oqsoqoli Boyxun bashorat qiladi. Haqiqatda esa adib "Urush odamlari" qissasi orqali johil va adashgan urush odamlarining fojiali qismatini ko'rsatib beradi va o'zining nima demoqchiligini mana shu afsona orqali bildiradi. Bunda adibning folklorizmdan foydalanishi ham asar maqsadini ochishga xizmat qiladi.

Qissadagi asosiy obraz — urushdan qaytgan askar. Ammo muallif unga aniq ism bermaydi, bu esa ramziy ma'noni kuchaytiradi: u bitta shaxs emas, balki urushdan qaytgan butun insoniyatning vakilidir. Askar tirik qaytgan, ammo o'zini tirik his qilmaydi. U jismoniy hayotda bor, ammo ruhiy jihatdan o'lgan. Asarda bu hol quyidagicha ifodalanadi: "U o'sha uyga kirdi, lekin devorlar tanish emasdi. Unga qaragan ko'zlar begona, hatto o'zi ham o'ziga begona edi."

Bu parcha insonning o'zligini yo'qotish, ruhiy begonalashuv ramzini ifodalaydi. Askar o'z yurtiga qaytgan, ammo bu yurt ham, u ham o'zgargan. Yozuvchi bu orqali inson va vatan o'rtasidagi ichki uzilish, ma'naviy ildizlarning uzilishi jarayonini tasvirlaydi. Askar uchun urush tugamagan — u endi insonning ichiga ko'chib o'tgan. Shu sababli qahramon har kecha tushida urushni ko'radi: "*Tushida yana o'sha joyda edi: do'stlarining ovozi, o'limning isi, chang-to'zon. U uyg'ongach ham o'sha joydan chiqolmasdi.*" Bu misra urushning ruhiy jarohat sifatida davom etayotganini anglatadi. Askar obrazi orqali

³ N.Eshonqul. Yalpiz hidi. Qissa va hikoyalar. – T., "Sharq", 2008, -B.16.

yozuvchi urushdan keyingi inson tipini yaratgan — bu tip tashqaridan tinch, ammo ichida urush bilan yashaydi.

Ona — qissaning eng yurakni ezuvchi obrazlaridan biridir. U urushning jismoniy emas, ruhiy jabhasida yashayotgan inson. U uchun urush tugamagan, chunki urush xotirasi tirik. Har bir shamol tovushida, har bir eshik shitirida u o‘g‘lini eslaydi. Muallif shunday yozadi: *“Ona tunlari uxlamasdi. Qaytmagan o‘g‘lining izini har shamolda izlaganday bo‘lardi. Tong otganda esa yana jimlik, yana kutish.”* Bu satrlarda kutish ramzi — insoniy umid va og‘riqning qorishmasi sifatida talqin etiladi. Ona kutishdan charchamaydi, chunki u kutishni hayotining ma’nosiga aylantirgan. Shu jihatdan u nafaqat bir shaxs, balki xalqning sabr va iztirob timsoliga aylanadi. Ona — urushning ayollar qalbidagi iztirobini ifodalaydigan ramziy obraz. U “o‘g‘ilini yo‘qotgan ona” emas, balki insoniyat o‘g‘illarini yo‘qotgan ona.

Asarda bola — urushni bevosita ko‘rmagan, ammo urushdan qolgan bo‘shliqni sezib yashayotgan avlod ramzidir. U otasining kimligini, yuzini aniq eslolmaydi, ammo doimo uni tushlarida ko‘radi. *“Bola har kecha otasining siluetini ko‘rar, ammo yuzini eslay olmasdi. Go‘yo urush otasining yuzini olib ketganday.”* Bu tasvir orqali yozuvchi urushning avlodlar xotirasiga o‘tib qolgan ruhiy izlarini ko‘rsatadi. Bola urushni ko‘rmagan, lekin urush uning ongi va xotirasiga singib ketgan. U orqali muallif “urush”ning nasldan naslga o‘tuvchi ma’naviy virus ekanini ochib beradi. Bola obrazining yana bir ramziy tomoni — unutish muammosidir. U otasining yuzini eslolmaydi, demak, insoniyat urushni ham unutmoqda. Bu esa yozuvchining ogohlantiruvchi g‘oyasidir: unutish — yana urush boshlanishining boshlanishi.

Sukut va tovushlar — ruhiy halokat belgisi sifatida

Qissada “jimlik” va “sukut” ramzi ko‘p uchraydi. Bu jimlik tinchlik belgisi emas, aksincha, ruhiy o‘lim ifodasidir. Urushdan qaytgan odamlar gapirmaydi, faqat jim turadi. Yozuvchi bu sukut orqali ichki faryodni, so‘zga sig‘magan og‘riqni ifodalaydi: *“Qishloqda hech kim gapirmasdi. Qushlar ham uchmasdi. Go‘yo bu joyning ovozi urushda qolib ketganday edi.”* Bu ramziy sukut — vijdon ovozining so‘nishi belgisi. Urush insonni

shunchalik sindiradiki, u soʻzlay olmaydi. Shuning uchun jimlik — bu oʻlim emas, insonlikning yoʻqolishi ramzidir.

Xotira va tushlar — majoziy ifodaning asosiy shakli

Asarda tushlar real voqelik bilan qorishib ketadi. Tush — insonning ong osti, ruhiy ogʻrigʻi, urushdan qolgan ichki izdir. Yozuvchi bu usul orqali voqelikni metaforik sahnaga aylantiradi. Askar tushida urushni qayta kechiradi, onasi oʻgʻlini tushida koʻradi, bola otasining siluetini tushida izlaydi. Demak, tushlar bu yerda xotira va real hayot oʻrtasidagi koʻprikdir. Ular majoziy mazmun kasb etadi: tush orqali inson oʻtmish bilan muloqot qiladi, oʻtmish esa uni qoʻyib yubormaydi. Shu orqali yozuvchi ruhiy ozodlikning imkonsizligini koʻrsatadi.

Nazar Eshonqul urushni nafaqat tarixiy, balki falsafiy jarayon sifatida talqin etadi. Urush — insoniyatning oʻz mohiyatiga, oʻz ruhiga qarshi qilgan jinoyati. Shu bois qissada urush manzaralari yoʻq, lekin urush ruhi har satrda seziladi. Bu modernistik badiiy ifodaning namunasidir: voqea emas, uning oqibati tasvirlanadi. Asarda urush — insonning oʻzini yoʻqotish, oʻz vijdonini soʻndirish jarayoni sifatida koʻrsatiladi. Shu maʼnoda “Urush odamlari” — “urushda yashayotgan odamlar”, “urushni ichida koʻtarib yurgan odamlar” degan maʼnoni anglatadi.

Qissadagi ramzlar oʻzaro chambarchas bogʻlangan tizim hosil qiladi:

- *Urush — halokat, vijdonning oʻlimi;*
- *Askar — insonlikni yoʻqotgan ruh;*
- *Ona — abadiy sabr va insoniyat vijdoni;*
- *Bola — xotira va unutilish oʻrtasidagi avlod;*
- *Sukut — ruhiy oʻlim, soʻzsiz faryod;*
- *Tush — ong ostidagi haqiqat, ruhiy jarohatning tili.*

Bu tizimda har bir obraz alohida emas, balki boshqa obrazlar bilan semantik aloqada yashaydi. Masalan, bola otasining yuzini eslay olmasligi onaning abadiy kutishiga ulanadi, bu esa insoniyatning oʻz oʻtmishini unutishi ramziga aylanadi. Yozuvchi ramzlar orqali

urushning universal falsafasini ochadi: bu urush — odamlarning bir-biriga qilgani emas, balki odamning o'ziga qilgan urushidir.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Nazar Eshonqulning "Urush odamlari" qissasi o'zbek adabiyotida urush mavzusiga yangicha badiiy-estetik yondashuv olib kirgan, ramziy-majoziy tasvir vositalari eng yuqori darajada qo'llangan asarlardan biridir. Adib urushni faqat tarixiy fakt, ijtimoiy fojia sifatida emas, balki inson ruhiyati va xotirasining chuqur qatlamlarida yashovchi abadiy jarohat sifatida talqin etadi. Shu bois bu qissa voqealikni bevosita emas, ramz va majozlar tizimi orqali ochadi. Asarda markaziy ramz — urushning o'zi. U insoniyat vijdonini yemiruvchi, ma'naviy halokatga olib boruvchi kuch sifatida talqin qilinadi. Yozuvchi "urush"ni jang, qurol, qon va o'lim manzaralari bilan emas, balki urushdan qaytgan insonlarning ichki bo'shlig'i, ruhiy jimligi orqali ko'rsatadi. Shunday qilib, urush bu asarda insonning o'zini o'ldirish jarayoni, ichki urush, ruhiy azob ramziga aylanadi. Qahramonlar tizimi ham ramziy tusga ega. Urushdan qaytgan askar — insoniyatning o'zini yo'qotgan, ruhiy parokanda avlodi; ona — inson vijdoni va sabr ramzi; bola esa — unutilayotgan xotira, avlodlar orasida davom etayotgan og'riq timsolidir. Bu obrazlar bir-birini to'ldirib, bitta umumiy falsafiy tasvirni — insoniyat ruhining urushdan keyingi holatini ifodalaydi.

Asarda sukut va jimlik ramzi ham alohida ahamiyatga ega. U so'zsiz faryod, ichki iztirobning belgisi sifatida qo'llanadi. Urushdan so'ng odamlar gapirmaydi, balki ichida qichqiradi. Shu jimlik orqali muallif urushning ruhiy oqibatini ko'rsatadi: odamlar yashamoqda, lekin ruhiy jihatdan o'lik. Demak, tinchlik davrida ham urush inson qalbida yashab qolgan. Tushlar va xotiralar esa qissadagi majoziy qatlamni tashkil etadi. Ular orqali o'tmish va hozirgi zamon o'rtasidagi chegaralar yo'qoladi, ruhiy holatlar bir-biriga qorishadi. Askar urushni tushlarida ko'radi, onalar farzandlarini tushlarida kutadi, bolalar otalarini tushlarida eslaydi. Shu tarzda tushlar — xotira va ruhiy davomiylik timsoliga aylanadi. Eshonqulning bu badiiy uslubi orqali voqelik real shaklda emas, ma'no va his-tuyg'u darajasida ifodalanadi. Ramziy-majoziy tizimning falsafiy mohiyati shundan iboratki, yozuvchi urushni bir xalqning emas, butun insoniyatning ma'naviy sinovi sifatida ko'rsatadi. Urush odamlarni o'ldirgan, ammo undan ham dahshatlisi — insoniylikni

o‘ldirgan. Shu ma’noda “Urush odamlari” — bu insoniyat o‘z vijdonini yo‘qotgan zamon haqidagi bitikdir.

Nazar Eshonqulning ramziy-majoziy ifoda uslubi uni o‘zbek adabiyotining yangi badiiy bosqichiga olib chiqdi. U an’anaviy voqeabozlikdan voz kechib, psixologik, falsafiy va metaforik tafakkurni oldinga surdi. Yozuvchi ramzlar orqali inson ongida kechayotgan urushni ochib berdi. Shu jihatdan “Urush odamlari” — bu “urush haqida” emas, balki “urushdan keyingi inson haqida” asardir.

Demak, qissadagi ramz va majozlar faqat badiiy bezak emas, balki asarning mazmuni, g‘oyaviy og‘irligi va falsafiy konsepsiyasini tashkil etuvchi markaziy omildir. Ular orqali yozuvchi insoniyatga murojaat qiladi: haqiqiy tinchlik urush to‘xtagan kunda emas, inson qalbida urush tugagan paytda boshlanadi.

Shu tarzda, “Urush odamlari” qissasida ramziy-majoziy tasvir vositalari orqali inson ruhiyatidagi jarohatlar, xotiraning kuchi, urushning abadiy izi chuqur badiiy tahlil qilinadi. Nazar Eshonqul bu asari bilan o‘zbek adabiyotiga ruhiy-falsafiy modernizm ruhini olib kirgan, ramz va majoz orqali inson mohiyatini anglash yo‘lida yangicha badiiy ifoda yaratgan adib sifatida e’tirof etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Eshonqul N. Urush odamlari: qissa. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 2009. – 112 b.
2. Rahmonov A. Nazar Eshonqul ijodining badiiy olami. – Toshkent: Akademnashr, 2015. – 180 b.
3. Jo‘rayev S. Zamonaviy o‘zbek nasrida ramz va majozning badiiy funksiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2017. – 152 b.
4. Yo‘ldoshev S. Zamonaviy o‘zbek adabiyotida urush motivining badiiy ifodasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2019. – 134 b.

5. Karimov I. Ramziy va majoziy obrazlar talqini nazariyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 120 b.
6. Mamajonov M. O‘zbek nasrida psixologizm va ramziylik. – Toshkent: Sharq, 2014. – 145 b.